

Posolstvo k Svetovému dňu divadla 2026, ktorého autorom je Willem Dafoe (27. 3. 2026)

Svetový deň divadla vznikol z iniciatívy Medzinárodného divadelného inštitútu (ITI) a oslavuje sa od roku 1962 vždy 27. marca. Posolstvo k Svetovému dňu divadla každoročne napíše iná divadelná osobnosť. [Viac informácií nájdete na stránke Medzinárodného divadelného inštitútu \(ITI\)](#) alebo na stránke Svetového dňa divadla.

Som herec, ktorého poznáte najmä z filmov. Moje korene však siahajú hlboko do divadla. V rokoch 1977 – 2003 som bol členom divadelnej skupiny The Wooster Group, ktorá tvorila a hrala v The Performing Garage v New Yorku a precestovala celý svet. Tiež som spolupracoval s Richardom Foremanom, Robertom Wilsonom a Romeom Castelluccim. Aktuálne som umeleckým riaditeľom divadelného Benátskeho Bienále. Táto funkcia, svetové udalosti, ako aj moja túžba vrátiť sa k divadelnej práci silne sformovali moju vieru v jedinečnú pozitívnu silu a dôležitosť divadla.

V mojich skromných začiatkoch v The Wooster Group, divadelnej skupine so sídlom v New Yorku, sme na niektorých našich predstaveniach mávali iba veľmi málo divákov. Často platilo pravidlo, že ak bolo účinkujúcich viac než divákov, mohli sme predstavenie zrušiť. Nikdy sme to neurobili. Mnohí zo skupiny neboli profesionálni divadelníci, ale boli to ľudia z rôznych sfér, ktorí sa zišli, aby robili divadlo. Takže veta – „show must go on“ – skutočne nebola našou mantrou, i keď sme cítili povinnosť udržať kontakt s verejnosťou.

Často sme skúšali počas dňa a večer sme ukázali materiál v podobe work in progress. Niekedy sme prípravou jednej inscenácie strávili aj roky a za ten čas sme sa živili hostovaním s našimi staršími inscenáciami. Venovať sa tak dlho tvorbe diela sa pre mňa často stávalo únavným a skúšky tak trochu úmornými, ale večerné prezentácie vo forme work in progress boli vždy vzrušujúce – a to aj vtedy, ak sa prišiel pozrieť iba malý počet divákov, čo vypovedalo o miere záujmu verejnosti o to, čo robíme. Primalo ma to uvedomiť si, ako veľmi nezáleží na tom, koľko ľudí príde. Obecenstvo ako svedok dáva divadlu jeho zmysel a život.

Tak, ako sa píše na tabuli v herni: „VSTÚPTE, ABY STE VYHRALI“. Spoločne zdieľaný zážitok v skutočnom čase procesu tvorby, ktorý síce môže byť predpísaný či vopred naplánovaný, no zakaždým je iný. A práve to je jasná sila divadla. Spoločensky aj politicky divadlo nikdy nebolo také životne dôležité a nevyhnutné pre naše porozumenie sebe samým i svetu.

Skutočným „slonom v miestnosti“ sú nové technológie a sociálne siete, ktoré sľubujú spojenie, ale podľa všetkého ľudí od seba oddelili a izolovali. Ja svoj počítač používam denne, aj keď nemám sociálne siete, dokonca som si sám seba vyhľadal na internete ako herca a tiež som sa poradil s AI. Ale museli by ste byť slepí, aby ste si nevšimli, že ľudskému kontaktu hrozí, že ho nahradia vzťahy s prístrojmi. Kým niektoré technológie nám môžu slúžiť dobre, problém nastáva, keď nevieme, kto je na druhej strane, a to siahla hlbšie a prispieva ku kríze pravdy a reality. Zatiaľ čo internet môže vzbudzovať otázky, len veľmi zriedka vyvolá ten pocit úžasu, ktorý vytvára divadlo. Úžas prameniacy z pozornosti, zapojenia sa a vytvorenia spontánnej komunity tých, čo sú prítomní v kruhu akcie a reakcie.

Ako herec a divadelný tvorca neprestávam veriť v silu divadla. Vo svete, ktorý sa stáva nepriateľším, kontrolujúcejším a násilnejším, stojí pred nami ako divadelníkmi výzva zabrániť skorumpovaniu divadla ako výlučne komerčného podniku, určenému na zábavu a rozptýlenie, alebo ako vyprahnutej inštitúcie na ochranu a uchovávanie tradícií. Výzva podporiť jeho silu spájať ľudí, komunity, kultúry, no predovšetkým pýtať sa, kam to smerujeme...

Dobré divadlo pokúša naše myslenie a podnecuje nás predstaviť si, po čom túžime.

Sme spoločenské tvory a biologicky sme predurčení, aby sme boli súčasťou sveta, zapojili sa doň. Každý zmyslový orgán je vstupnou bránou na stretnutie a prostredníctvom neho dosahujeme lepšiu predstavu o tom, kým sme. Prostredníctvom rozprávania príbehov, estetiky, jazyka, pohybu, scénografie nám divadlo ako forma totálneho umenia môže ukázať, čím náš svet bol, čím je a čím by sa mohol stať.

Willem Dafoe, umelecký riaditeľ divadelnej sekcie Benátskeho Bienále, patrí medzi zakladajúcich členov The Wooster Group so sídlom v The Performing Garage v New Yorku (1977 – 2004). Tam rozvinuli osobitý prístup k avantgardnému divadlu. Dafoe neskôr spolupracoval s Robertom Wilsonom, Marinou Abramović, Richardom Foremanom a Romeom Castelluccim. Na začiatku osemdesiatych rokov 20. storočia začal pracovať vo filme a získal medzinárodné uznanie pre svoju hereckú všestrannosť, a to rovnako v nezávislých, ako aj v mainstreamových filmoch. Štyrikrát bol nominovaný na filmové Ceny Akadémie a získal aj cenu Coppa Volpi pre najlepšieho herca na Benátskom filmovom festivale v roku 2018. Jeho oddanosť divadlu neprestáva formovať jeho umeleckú víziu a hereckú prax.

Slovenský preklad pripravila Alexandra Rychtarčíková, odborná redaktorka e-časopisu kØd – konkrétne Ø divadle.

Kontakt pre médiá:

Matúš Hrnčiar

PR manažér & marketing

Tel.: +421 2 204 87 106

Mobil: +421 918 838 761

E-mail: matus.hrnciar@theatre.sk

Web: www.theatre.sk